

Przedmiot opcyjny

ZWIERZĘTA W MIEJSKIEJ DŻUNGLI

mgr Agata Dymała

Semestr letni 2025/2026, 30 godzin

Zapraszam na wyprawę po Wrocławiu tropem żyjących tu zwierząt. Przy pomocy metod badawczych nurtu *animal studies*, przyjrzymy się wspólnie – często niedostrzeganym na co dzień – zwierzęcom mieszkańcom miasta, naszym relacjom z nimi, a także sposobom, w jakie współtworzymy ze zwierzętami miejską przestrzeń poprzez rozliczne interakcje. Prześledzimy, gdzie ta koegzystencja przebiega pokojowo oraz w jakich sytuacjach rodzą się konflikty, postaramy się przy tym odkryć sferę wartości i znaczeń, które kształtują nasz stosunek do poszczególnych gatunków.

Spróbujemy odpowiedzieć na pytanie, jakim miejscem do życia jest dla zwierząt Wrocław, sporządzimy także „zwierzęcą” mapę miasta. Perspektywa postantropocentryczna zostanie przedstawiona jako *modus* postrzegania, doświadczania i badania miejskiej przestrzeni, który może stać się jedną z odpowiedzi na wyzwania doby antropocenu. Owocem cyklu zajęć będą multimedialne projekty uczestników, prezentujące Wrocław jako miasto *wielogatunkowych* spotkań.

Zakres tematyczny zajęć:

1. KIM SĄ PATRZĄCY? Próba autoetnografii uczestników jako badaczy miejskiej fauny.
2. *Po cóż patrzeć na zwierzęta?* – dyskusja wokół słynnego pytania Johna Bergera.
3. *Urban animal studies* na tle studiów nad zwierzętami – historia nurtu i jego miejsce we współczesnej humanistyce, najważniejsze problemy i metody badawcze.
4. Do kogo należy miasto? Przestrzeń miejska jako habitat zwierząt współdzielony z ludźmi. Liminalny status oraz sprawczość miejskich zwierząt.
5. Drugi? Inny? Obcy? Podmiot? Przedmiot? Abiekt? Przegląd filozoficznych ujęć zwierzęcości.
6. ZOBACZYĆ zwierzę w mieście: Nietzschego spotkanie z koniem w Turynie, Róża Luksemburg o zwierzętach w Breslau, opowieści uczestników zajęć.
7. Relacje ludzi i zwierząt w mieście. Razem czy osobno? Współ-stawanie się ludzi i zwierząt. Koncepcja „gatunków stowarzyszonych” Donny Haraway.
8. Kulturowa taksonomia zwierząt – wprowadzenie.
9. Zwierzę jako intruz i szkodnik.
10. Zwierzę jako siła robocza i towar.
11. Zwierzę jako źródło rozrywki.
12. Zwierzę jako sąsiad, towarzysz i oznaka prestiżu.
13. Pisanie zwierzęcych historii.
14. Kulturowe reprezentacje zwierząt: literatura, sztuka, film, teatr, nowe media.
Przegląd wydarzeń kulturalnych oraz akcji społecznych poświęconych tematyce zwierząt w mieście.
15. Zwierzęca mapa Wrocławia.

Warunki zaliczenia:

1. Obecność na zajęciach. Dopuszczalne są trzy nieobecności nieusprawiedliwione, maksymalna liczba nieobecności: pięć. Powyżej trzech nieobecności każdą należy zaliczyć na konsultacjach lub w innej formie, ustalonej z prowadzącą.
2. Aktywność na zajęciach.
3. Przygotowanie projektu multimedialnego o zwierzętach we Wrocławiu (indywidualnie lub w grupie).

Bibliografia

- Atkins P. (ed.), 2012, *Animal Cities: Beastly Urban Histories*, London: Routledge.
- Baratay É., 2023, *Zwierzęcy punkt widzenia. Inna wersja historii*, przeł. P. Tarasewicz, Gdańsk: Wydawnictwo w Podwórku, s. 7-54.
- Berger J., 1999, *Po cóż patrzeć na zwierzęta?*, w: tegoż, *O patrzeniu*, przeł. S. Sikora, Warszawa, s. 7-39.
- Dąbrowska M., 2018, *Próba pasienia kotów, czyli intelektualny krajobraz animal studies*, „WIELOGŁOS. Pismo Wydziału Polonistyki UJ”, nr 1 (35), s. 15-31.
- Domańska E., 2016, *Historia zwierząt*, „Konteksty. Polska Sztuka Ludowa” nr 3-4, s. 322-331.
- Haraway D., 2012, *Manifest gatunków stowarzyszonych*, przeł. J. Bednarek, w: *Teorie wywrotowe. Antologia przekładów*, red. A. Gajewska, Poznań, s. 241-260.
- Jarzębowska G., 2021, *Czystka gatunkowa. Tępienie szczurów jako praktyka kulturowa w Polsce powojennej*, Warszawa, s. 18-27.
- Kluszczyńska M., 2014, *Ogród zoologiczny jako miejsce konstruowania Zwierzęcia*, „Pongo”, t. 6 *Ludzie i zwierzęta*, red. R. Chymkowski, A. Jaroszek, s. 63-78.
- Książek M., 2023, *Atlas dziur i szczelin*, Kraków.
- Schollenberger J., 2014, *Przestrzenie ko-egzystencji – dyskurs posthumanizmu wobec tezy o relacyjnym sposobie istnienia*, w: *Człowiek w relacji do zwierząt, roślin i maszyn w kulturze. Tom 2: Od humanizmu do posthumanizmu*, red. J. Tymieniecka-Suchanek, Katowice, s. 311-323.
- Schilthuizen M., 2019, *Ewolucja w miejskiej dżungli*, przeł. J. Wołk-Łaniewski, Łódź.
- Wischerman C., Steinbrecher A., Howell Ph. (eds.), 2018, *Animal History in the Modern City. Exploring Liminality*, London.
- Wolch J., 2021, *Anima Urbis*, przeł. J. Włodarczyk, „Almanach antropologiczny communicate” t. 8 „Miasta/zwierzęta”, s. 9-24.
- Wrońska A., Drabińska U. (red.), 2021, *Przewodnik po wystawie „Zwierzęta w Warszawie. Tropem relacji”*, Warszawa.